

PANAYIOTIS NELLAS

### A LELKIÉLET FELTÉTELE: MEGVÁLTÁS KRISZTUSBAN<sup>1</sup>

A lelki életnek, mint fizikai életnek, szüksége van egy ősré ahhoz, hogy létezzen. Ezért Kabaszilasz fönntartja nézetét, miszerint, mielőtt az emberi faj új ősenek „áldott teste” Szűz Mária méhében a Szentlélek által megfogant volna, senki számára nem lehetséges a lelki élet élése. „Mielőtt ez az áldott test létezésbe jött, egyáltalán senki számára nem volt lehetséges lelki életet élni”.<sup>2</sup>

Ez a hatalom még a bukás előtti Ádámnak sem adatott meg. Mivel teremtett természete különbözött az Isten természetétől, és teljesen eltért attól. „Természetünk el volt különítve Istentől, azáltal, hogy különbözik Tőle mindenben amit ez bír, és azáltal, hogy semmi közöset nem bírunk Vele.” És ez azért volt, mert „Isten Önmaga maradt; természetünk pedig emberi volt és semmi több”.<sup>3</sup>

Természetesen Ádám Isten „képére” alkottatott. „Képiségének” megfelelő mértékben így megkapta a Lélek leheletét, és ezáltal valóban „élő léleknek” bizonyult (Ter 2,7). De élete nem volt még teljesen lelki, helyesebben mondva ez még nem volt a Szentlélek igazi élete, amellyel Urunk áldott teste él, és amely az emberiségnek adatott Krisztus testében az Egyházban, Pünkösdkor. A bukás előtti embert, amint azt már elemzésünkben láthattuk, még képessé kellett tenni a hüposztatikus egység befogadására, mely által megtalálja igazi létét és a teljes lelki életet.

A bukás által az emberi természetet az istenitől elválasztó távolság tragikus dimenziókat vett föl. Autonóm életet, és nem az Isten lehe-

---

<sup>1</sup> Panayiotis Nellas, *Átistenülés Krisztusban* című könyvének második fejezetét a Krisztusban való lelki élet értelmezésének szenteli. Könyvének e terjedelmesebb része nem más, mint Kabaszilasz krisztocentrikus antropológiájának egy tanulmánya. Tanulmányában a következő tartalmi felosztást követi: 1. A lelkiélet feltétele: megváltás Krisztusban; 2. A lelkiélet természete: a Krisztusban való élet; 3. A lelkiélet élése: Az ember krisztusivá válása a Krisztussal való közösség által; 4. A lelkiélet gyümölcsei: A teremtés átalakítása egyházi közösséggé az Úr testében. – E fordítás Nellas tanulmányának első részét tartalmazza.

<sup>2</sup> KABASZILASZ, *Élet Krisztusban*, 596B.

<sup>3</sup> *Ibid.*, 572A

lete által ajándékozott életet választva, az ember fölruházta a bűnt léttel és étellel, bár lényegileg az nem rendelkezik léttel.

Egy ilyen autonómia felállításának az elkerülhetetlen eredménye – amely minden bűn gyökere – a bűnös cselekedeteknek a megjelenése, melyek Kabaszilas szerint két elemet bírnak magukban, magát a cselekedetet és a „traumát”.<sup>4</sup> A cselekedet teremti a traumaszenvedélyt, és ez vágyakozva keresi a szenvedélyek vigasztalását, mely a bűnös cselekedet gyümölcse. Ily módon a bűn habitusa megteremtődik, mely az emberben második természeté válik. A bűn, mintegy második természet, befödi az embert annak sötétségével, belefojtja őt a „feledékenység”<sup>5</sup> mélységébe és „eltűntté” teszi őt.<sup>6</sup> A kép elhomályosul, az ember megkülönböztető „alakja” és „formája” megromlik, és az emberi természet összeomlik, Kabaszilas kifejezésével<sup>7</sup> olyan, „mint az anyag forma vagy alak nélkül”.<sup>8</sup>

Az ismételt bűnös cselekedetek – a szükségeket a szükségek ki-elégítése követi a bűn által; a szenvedélyeket a pedig szenvedélyek ki-elégítése követi az érzéki örömök által – az események egyfajta folytatását teremti a külső világban, és érzelmek folyamatát az emberi személyben, és így az élet impresszióját adják, bár a valóságban nem tesznek mást, mint elrejtik az igazi élet hiányát. Ez a lelki halál. „Hasonló módon, a bűn nem ismer határt, minthogy a szokás növeli a cselekedeteket, és a cselekedetek halmozása súlyosbítja a szokást. Így a gonoszságok kölcsönösen megerősödtek és folyamatosan fejlődtek úgy, hogy »a bűn életre kelt, de én meghaltam«”.<sup>9</sup>

Mégis, az élet impressziója, melyre utaltam, nem pusztán fantázia. Az emberiség „anyaga” a bukás után is folytatta szerveződését és életét magában, fölruházva lélekkel és értelemmel, mivel Isten így teremtette azt, és senki sem képes lerombolni azt, amit Isten teremt. Ily módon szemlélve az ember a teremtesen belül nem szűnik meg valóságnak lenni, élni, mozogni és alkotni. De élete és mozgása ezentúl biológiai funkciójú. Az „erők, melyek képessé tették, hogy éljen, mellyel felruházott, és amely bizonyos fokig lelki volt, közönséges lett, bebörtönzött az

---

<sup>4</sup> *Ibid.*, 536A-537B.

<sup>5</sup> *Ibid.*, 413C.

<sup>6</sup> Theomitor, 64.

<sup>7</sup> KABASZILASZ, *Élet Krisztusban*, 70.

<sup>8</sup> *Ibid.*, 537D.

<sup>9</sup> *Ibid.*, 563B; „A bűn élő volt és az igazi élet számára lehetetlen volt, hogy bennünk növekedjék.” (513A)

anyagba, és ahelyett, hogy „lelki érzékek” felé emelkedne, visszasüllyed a egyszerű pszichoszomatikus, biológiai funkciókhoz, a „bőr köntöshöz” (Ter 3,21). Így, amikor a fiziológiai kimerültség bekövetkezik, és amikor az emberi szervezet biológiai ciklusa befejeződik, a test megszűnik befogadni a táplálékot és levegőt, mely által az élet a romlás állapotában fönntartatik, nem elég erős ahhoz, hogy az emberi személyt fönntartsa és meghal. Ez a természetes halál.<sup>10</sup>

Világossá válik tehát, hogy három dolog van, mely az embert elválasztja Istentől, és akadályt gördít a lelki élet elé: természet, bűn és halál.

Mégis, mindezeket a „Megváltó sikeresen visszaállította. Az első emberségünk fölvétele által, a másodikat kereszthalála által, és végül a harmadik akadályt, a halál uralmát pedig föltámadása által természetünkben teljesen megsemmisítette.<sup>11</sup> És így, „miután... minden akadály elhárított, semmi sincs, ami megakadályozza a Szentlelket, hogy minden emberre kiáradjon”.<sup>12</sup>

Az a mód, ahogyan Krisztus legyőzte ezt a három akadályt, valamint ennek a győzelemnek a jelentősége – az igazi emberi természet kinyilvánítása, s annak igazi élete és valós dimenziói – Kabaszilasznál bizonyos fokig feldolgozásra került.

Az Úr „áldott testének” születésével a két természet – az isteni és emberi – egysége létrejött, mely addig „el volt választva” egymástól; a távolság közöttük megszűnt, „minthogy a közös hüposztázisz mindkét természetre nézve közös lévén, megsemmisíti az istenség és emberség közti távolságot”;<sup>13</sup> és a természetek közötti különbség is megszűnt, mivel születése által Krisztus „az egész emberi fajt magába fogadta”.<sup>14</sup> A hüposztatikus egység újjáteremti az embert, a bukás előtti ikonikus létét újra teljessé téve. Ezért, az Úr „áldott testének” a Szűz Mária általi fogadása új emberi ontológiát vezet be, és Krisztus az emberiség valós őst alkotja.

---

<sup>10</sup> A romlottságba való bebörtönözöttség mellett a bűnnek vannak más aspektusai is. A bűn egyfajta „betegség” az emberben, „anarchia” a teremtésben, az ördögnek való „szolgaság”, „önhittség és ellenségeskedés” Isten ellen. Mindezek, azokkal a sajátos szempontokkal kiegészítve, amelyekkel Krisztus az emberiséget megszabadítja ezektől a pontoktól, részletesen érintve van könyvemben, *I peri dikaioseos tou anthropou didaskalia Nikolaou tou Kavasilá*. Ezért itt csak sematikus módon érintem ezeket a kérdéseket.

<sup>11</sup> KABASZILASZ, *Élet Krisztusban*, 572CD.

<sup>12</sup> *Ibid.*, 572C.

<sup>13</sup> *Ibid.*, 572B.

<sup>14</sup> *Ibid.*, 681A.

Szent élete, könyörületes művei és természetfeletti csodái által Jézus, az Istenember, kinyilatkoztatja az Istent a világnak, mivel Isten az, aki cselekszik, és ugyanakkor bemutatja az ember igazi természetét, mivel minden műve teremtett emberi természete által lett véghezvive.

A szenvedés, sebek és az Úr áldott testének keresztben való áldozata által, a bűn és a sátán ember feletti uralma megszűnt, az emberi természet megszabadított az Isten felé irányuló ellenségeskedéstől, és az ördög szolgasága alól, meggyógyult, visszanyerte eredeti szépségét és megigazult. Az Úr sebei az emberiség számára a gyógyulás eszközévé lett. „Amikor Krisztus a keresztre emelkedett, meghalt és feltámadt, akkor győzedelmeskedett az emberi szabadság, az emberi szépség és forma akkor teremtett.”<sup>15</sup>

Az Úr áldott testének föltámadása által az emberi természet megszabadult az enyészet és halál szolgaságából. Az Úr az Ő születésével magára vette a romlást, mely Ádámmal kezdődött, és éppen ezért halt meg.<sup>16</sup> Halála nemcsak a kereszt következménye volt, hanem a megtestesülés végső célja. Mégis, leszállva a halálhoz, a Logosz megújította az egyetemes emberiséget, és romolhatatlanná tette az Átala fölvett emberi természettel együtt, és annak segítségével. Éppen úgy, ahogyan a kereszt az emberi természet megtisztult a bűntől az Úr vére által, úgy a sírban organikus módon megtisztult az a halál állapotából, oldalra fektetve a földi „bőr köntöst” azaz oldalra fektetve a halandóságot. Mert a harmadnapig tartó síri nyugvása által az Úr jóvátételt adott éppen a földön, azért az adósságért, melyet Ádám bukása által maga szerzett a földön – egy olyan adósságért, mely az „árnyékot vetett test”<sup>17</sup> formáját veszi fel, a „bőr köntösöket”, a test biológiai természetét és szerkezetét. És újraöltöttetve az emberi természetet – mintha az egy összezúzott és lerombolt szobor lenne<sup>18</sup> – újra fölemelte lelkivé és romolhatatlanná. Jézus valóságos emberi teste a föltámadás után halhatatlan<sup>19</sup> és lelki<sup>20</sup> testté lett, az idő és tér korlátaitól mentes, természeténél fogva fölruházva az új lelki érzékekkel és funkciókkal, és mint ilyen jelenített meg. „Természtünk célként kezdettől fogva magában hordozza a halhatatlanságot; de ezt csak később, Megváltónk testében szerezte meg, aki, amikor a halál-

---

<sup>15</sup> *Ibid.*, 537C.

<sup>16</sup> *Ibid.*, 680B.

<sup>17</sup> *Ibid.*, 493B.

<sup>18</sup> *Ibid.*, 540C.

<sup>19</sup> *Ibid.*, 645B.

<sup>20</sup> *Ibid.*, 645C.

ból a halhatatlan életre föltámadt, nemünk számára a halhatatlanság úttörője lett.<sup>21</sup>

Így Urunk föltámadt és áldott teste, melyben az új istenemeri lelki érzékek működnek – lelki látás, lelki ízlelés, lelki hallás stb. – az emberiség új „típusává” válik. Az Úr föltámadott, áldott teste a tökéletes ember, a theantroposz, az Isten-Ember megvalósulása és kinyilvánítása. „A Megváltó volt az első és egyetlen személy, aki megmutatta nekünk az igazi emberséget, mely tökéletes az élet és minden egyéb szempont tekintetében.”<sup>22</sup>

Az Úr áldott teste nem más, mint az Egyház. A „krisztusi test”, melyben a Lélek lakozik, mint ekleziális közösség lett kinyilvánítva, és ezáltal azt a helyet alkotja, amelyben az új lelki életet élék a hívek, és amelyben a megváltás konkrétá válik. A krisztusi test e szervezetében a Főnek a lelki élete árad szét a tagokra és ad nekik életet. Ebben az értelemben az Egyház teremtése a lelki élet második feltételét alkotja, és az Egyház maga a megváltás második aspektusa. Krisztus nem egy egyszerű szabadító, aki a szabadítás után az embert sorsára hagyja, azután, hogy rájuk bizza böles tanítását. Sokkal inkább, egy új helyet alkot számukra, hogy abban éljenek. És ez a hely az Ő teste.

Az ember Isten ismeretére való eljutása, és akaratanak az isteni akarathoz való alakítása a lelki élet harmadik feltétele és a megváltás harmadik szempontja. Az Isten ismerete megvilágosítja az embert, és az Isten szeretete életet ajándékoz számára. A helyes ismeret és a szeretet helyes gyakorlása által az ember fölemelkedhet Krisztusban a „képmás” létéből a Képhez magához, pontosabban mondvá megérkezhet a Hasonlatosságához.

Forrás: NELLAS, P., *Deification in Christ – The Nature of the Human Person*, New York 1987, 109-114.

(Fordította: Sivadó Csaba)

---

<sup>21</sup> *Ibid.*, 680C.

<sup>22</sup> *Ibid.*, 680C.

